

Dwa *Wese/a*: dramat Stanisława Wyspiańskiego i film Wojciecha Smarzowskiego

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Mapa myśli](#)
- [Film](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Dwa *Wesela*: dramat Stanisława Wyspiańskiego i film Wojciecha Smarzowskiego

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Jak wyglądałoby *Wesele*, gdyby Stanisław Wyspiański napisał je dzisiaj? Czy byłoby podobne do filmu Wojciecha Smarzowskiego pod tym samym tytułem z 2004 roku? Czy wizje tych dwóch twórców się różnią, czy też problemy Polaków są takie same jak sto lat wcześniej? Trudno jednoznacznie odpowiedzieć na te pytania. Porównując dramat młodopolanina z filmem współczesnego reżysera, można jednak z łatwością zauważyć, że oba dzieła łączy coś więcej niż tylko tytuł.

Twoje cele

- Wskażesz w filmie *Wesele* Wojciecha Smarzowskiego nawiązania do *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego.
- Porównasz kreacje bohaterów, wydarzenia i przedmioty ukazane w obu dziełach.
- Zestawisz konwencję młodopolskiego dramatu i współczesnego filmu.

Przeczytaj

Stanisław Wyspiański, *Autoportret* (1893).

Źródło: domena publiczna.

Wesele (1901) Stanisława Wyspiańskiego w krótkim czasie stało się dramatem narodowym – rzesze widzów uznały sztukę za **symboliczny** obraz współczesnych im Polaków. W poszczególnych postaciach widziano reprezentantów różnych środowisk narodu doświadczającego zaborów. Tak zwane osoby dramatu, czyli zjawy ukazujące się uczestnikom tytułowej uroczystości, interpretowano jako personifikacje niepokojów, lęków, idei oraz poglądów funkcjonujących w społeczeństwie. W *Weselu* Wyspiański bezlitośnie zdemaskował powierzchowność wartości oraz naświetlił narodowe przywary.

W utworze Wyspiańskiego **realizm** a nawet historyczny i biograficzny konkret łączą się z **symbolizmem**. Miejsce akcji zostało zainspirowane chatą w Bronowicach, gdzie odbyło się autentyczne wesele (Wyspiański zainspirował się przyjęciem

ślubnym Lucjana Rydla). Obrzęd ten umożliwił konfrontację chłopów i inteligencji, a więc przedstawicieli różnych warstw społecznych – w jednym miejscu zderzyły się skrajne postawy i przekonania. Dzięki nagromadzeniu tak różnych osobowości, problematyka dzieła została zintensyfikowana. Symbolika *Wesela* jest bardzo rozbudowana. Chociażby chata, w której odbywa się uroczystość, odzwierciedla cały naród Polski. Typowe społecznie wydarzenie zostało więc wykorzystane jako pretekst do ukazania uniwersalnej prawdy o ojczyźnie. Wyspiański przedstawił, nie tylko duszę swojego narodu, lecz także samą istotę polskości.

Echa dramatu Wyspiańskiego wybrzmiewają w filmie **Wesele** (2004) Wojciecha Smarzowskiego. Reżyser odwołując się bezpośrednio do utworu Wyspiańskiego udowadnia, że tematyka bliska autorowi *Nocy Listopadowej* jest wciąż żywa i aktualna. Naturalnie Smarzowski skorzystał z odmiennych środków artystycznych, więc jego sposób opowiedzenia historii o rodakach miał zdecydowanie bardziej dosadny i dosłowny charakter niż

Wojciech Smarzowski, fotografia z 2012 roku.

Źródło: Artur Balana, dostępny w internecie:
commons.wikimedia.org, licencja: CC BY-SA 3.0.

w przypadku dzieła młodopolanina, a część scen celowo pozbawił subtelności, przez co obraz zbliżył się do poetyki **naturalizmu**.

Smarzowski znany jest z portretowania charakterystycznych środowisk oraz sytuacji, w których ukazuje, pozbawioną gry pozorów, ciemną stronę Polaków. Jest to wizerunek niekiedy przejawskrawiony, lecz dzięki temu szczególnie wyrazisty i sugestywny. W swojej twórczości reżyser opowiedział m.in. o korupcji w służbie policyjnej (film *Drogówka* z 2013 roku), alkoholizmie (film *Pod Mocnym Aniołem* z 2014 roku na podstawie powieści Jerzego Pilcha pod tym samym tytułem) czy problemach trawiących polski kościół (film *Kler* z 2018 roku).

Wesele było pierwszym pełnometrażowym filmem wyreżyserowanym przez Smarzowskiego. Akcja obrazu toczy się podczas uroczystości weselnej, która ma miejsce w wiejskiej sali zabaw. W tle hucznej celebracji rozgrywa się jednak inna opowieść, której głównym bohaterem jest ojciec panny młodej Wiesław Wojnar, prowadzący nieuczciwe interesy finansowe. W dniu zaślubin wychodzą na jaw prawdziwe uczucia i intencje, jakimi kieruje się Wojnar. Doprowadza to do szeregu tragicznych zdarzeń. Zostaje również ujawniona obłuda, kryjąca się za przepychem uroczystości i pozorną otwartością jej uczestników.

Zdarzenia ukazane w filmie składają się na obraz współczesnej mentalności narodowej. *Wesele* to doskonała okoliczność, kiedy owa mentalność może dojść do głosu. Skłonność do nadużywania alkoholu, prymitywnych zabaw i rozluźnienie obyczajów są tylko powierzchnią, pod którą kryją się o wiele poważniejsze skazy. Bohaterowie, oprócz indywidualnych cech, otrzymują także rysy ogólne, czyniące z nich reprezentantów poszczególnych typów osobowościowych. Na weselu pojawia się więc skorumpowany policjant, muzyk pozbawiony pasji, panna zmuszona do małżeństwa, gangster oraz bogacz-skąpiec. Smarzowski kreując postaci uniwersalne i stereotypowe, demaskuje oblicze Polaków, podobnie jak uczynił to Wyspiański w *Weselu*.

Najważniejsze cechy wspólne dla dramatu Wyspiańskiego i filmu Smarzowskiego to:

- obrzęd weselny jako pretekst do ukazania przekroju społeczeństwa,
- ukazanie i napiętnowanie narodowych wad i przywar,
- ujawnienie problemu braku społecznej komunikacji,
- obraz Polaków „A to Polska właśnie!”.

Słownik

naturalizm

(franc. *naturalisme*, z łac. *naturalis* – naturalny, wrodzony) prąd literacki powstały w II połowie XIX wieku, wykorzystujący osiągnięcia nauk przyrodniczych, związany z poglądami deterministycznymi i ewolucjonistycznymi, często operował silnymi środkami wyrazu, nie stronił od szczegółowego opisywania scen drastycznych, ukazywał ludzi jako organizmy biologiczne

realizm

(franc. *réalisme*, z łac. *realis* – rzeczywisty, prawdziwy, od *res* – rzecz, fakt) w literaturze prąd spopularyzowany w prozie II połowy XIX wieku, dążący do jak najwierniejszego odzwierciedlenia świata znanego czytelnikowi z codzienności; realiści opisywali wydarzenia, bohaterów i ich egzystencję w sposób reprezentatywny dla przedstawianej w utworze grupy społecznej

symbol

(gr. *symbolon* – znak rozpoznawczy, wiązać razem) – motyw lub zespół motywów występujących w dziele, który jest znakiem treści głęboko ukrytych, niejasnych i niejednoznacznych; symbol ma za zadanie kierować ku tym treściom myśl czytelnika. Wyrażają go słowa, gesty, obrazy, przedmioty rozpoznawalne tylko dla członków danej kultury i stale się zmieniające. Symbol jest znakiem językowym o wielu znaczeniach. Na przykład kolor czerwony symbolizuje miłość, ale w zależności od kontekstu, w którym występuje – może też oznaczać wstyd, zagrożenie, ogień piekielny

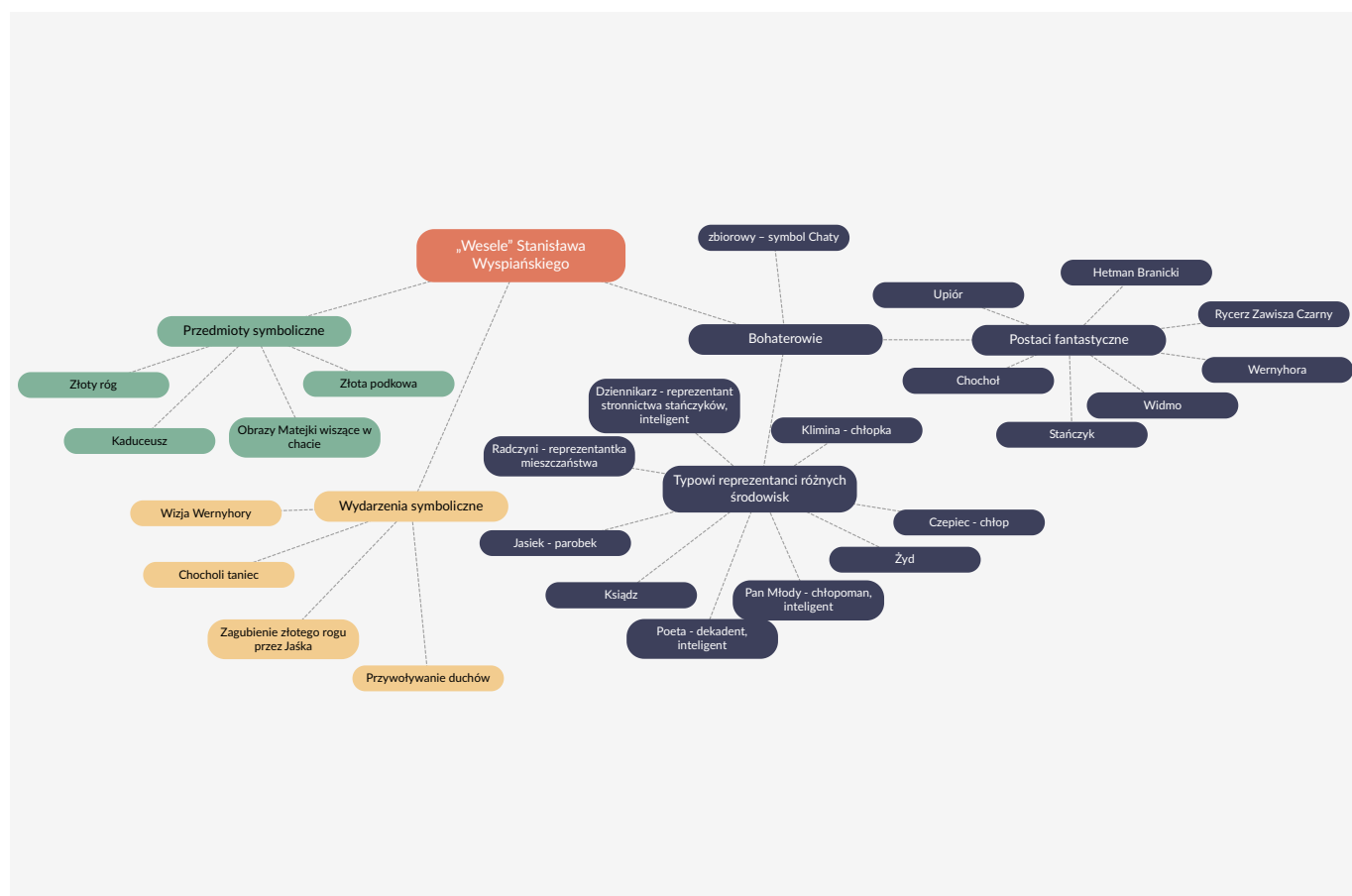
symbolizm

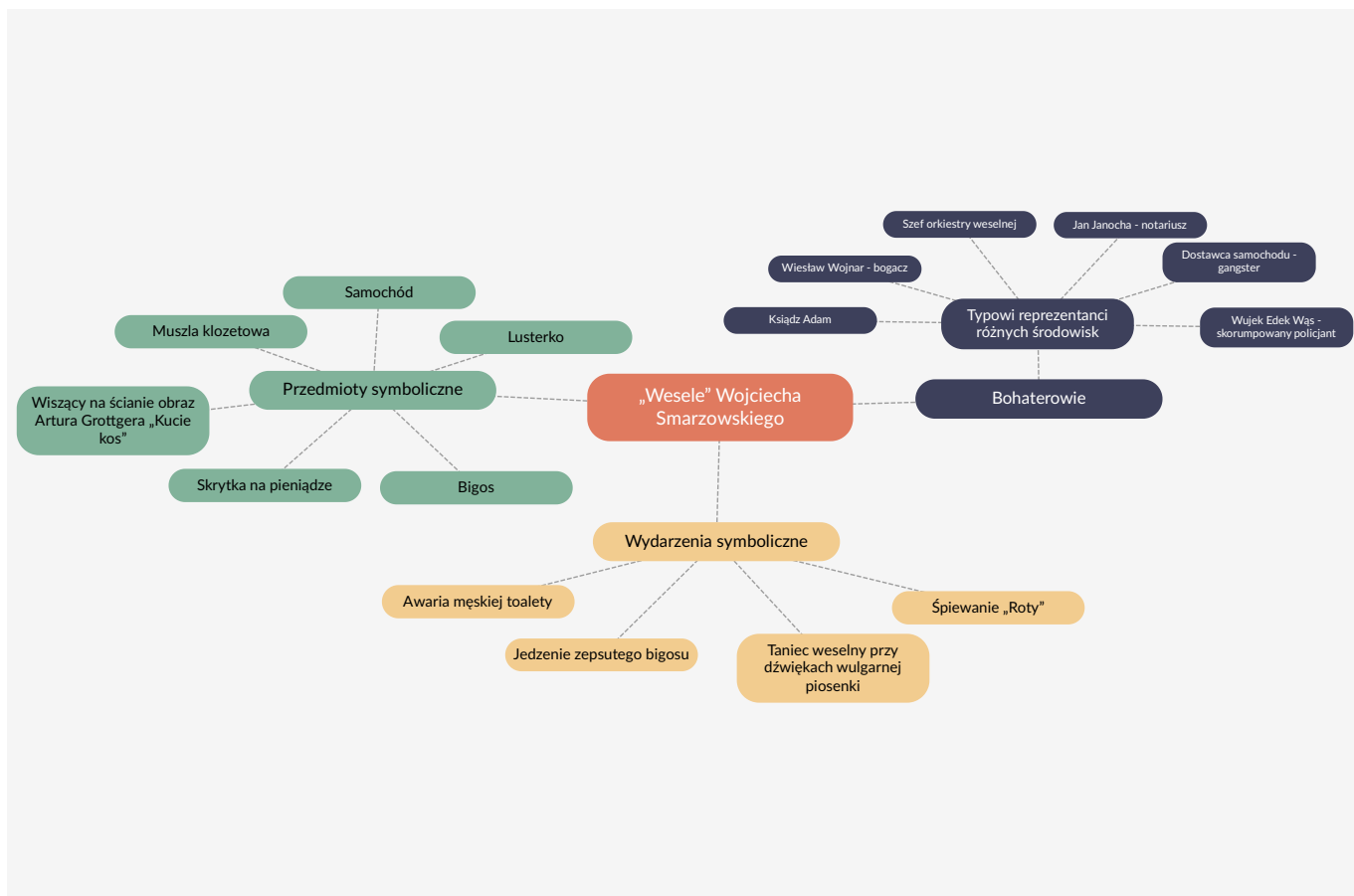
(gr. *symbolon* – znak umowny) – prąd artystyczny w literaturze, malarstwie i muzyce zapoczątkowany w drugiej połowie XIX wieku, dążył do wyrażenia środkami artystycznymi ogólnoludzkich problemów psychologicznych, treści metafizycznych. W literaturze stał w opozycji do myśli filozoficznej pozytywizmu. Symboliści podejmowali filozoficzne zagadnienia absolutu i nieskończoności, interesowali się stanami podświadomości, snu czy halucynacji, nawiązywali do motywów mitycznych. Podstawowym środkiem ekspresji symbolizmu stał się symbol i personifikacja. Odrębność języka symbolistów polegała na aluzyjności, wieloznaczności, muzycznym kształtowaniu wypowiedzi, podkreślaniu jej walorów brzmieniowych

Mapa myśli

Polecenie 1

Na podstawie obu zaprezentowanych map myśli porównaj kreację bohaterów w *Weselu* Stanisława Wyspiańskiego i w *Weselu* Wojciecha Smarzowskiego.

Polecenie 2

W wypowiedzi pisemnej odpowiedz na pytanie: Czy *Wesele* Wojciecha Smarzowskiego można uznać za przekrojowy obraz współczesnego polskiego społeczeństwa i jego problemów, podobnie jak *Wesele* Stanisława Wyspiańskiego było panoramą polskiego narodu na początku XX wieku?

Film

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1GPHttux>

Film opowiada o *Weselu* Stanisława Wyspiańskiego i filmie *Wesele* Wojciecha Smarzowskiego.

Polecenie 1

Na podstawie wykładu wyjaśnij, dlaczego motyw wesela jest tak nośny w kulturze polskiej.

Ćwiczenie 1

Na podstawie wykładu wymień obecne w filmie Wojciecha Smarzowskiego nawiązania do *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego i określ, czy są one bezpośrednie, czy pośrednie.

Polecenie 2

Na podstawie przywołanej w wykładzie teorii Ervinga Goffmana wyjaśnij, co to znaczy, że świat jest teatrem? Uzasadnij swoją odpowiedź na podstawie *Wesela* Wyspiańskiego i Smarzowskiego.

Ćwiczenie 2

Wykładowca wspomniał o dwóch rodzajach wartości. Uzupełnij tabelę, wskazując wartości, które pojawiają się zarówno w filmie Smarzowskiego, jak i dramacie Wyspiańskiego.

Wartości wyznawane	Wartości realizowane

Dla nauczyciela

Autor: Maria Gniłka-Somerlik

Przedmiot: Język polski

Temat: Dwa *Wesela*: dramat Stanisława Wyspiańskiego i film Wojciecha Smarzowskiego

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;
- 2) rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (fantastyczną, symboliczną, mimetyczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową);
- 3) rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz epos, odę, tragedię antyczną, psalm, kronikę, satyrę, sielankę, balladę, dramat romantyczny, powieść poetycką, a także odmiany powieści i dramatu, wymienia ich podstawowe cechy gatunkowe;
- 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;
- 9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;
- 11) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych;
- 16) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki;

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- 1) wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi;
- 2) rozumie różnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, rozpoznaje ich funkcje w tekście i wykorzystuje je w budowie wypowiedzi o różnym charakterze;
- 3) rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je w budowie własnych wypowiedzi;
- 4) rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu oraz określa rolę jego przekształceń w budowaniu znaczenia wypowiedzi.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- 1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji, w tym szczególnie: pisowni wielką i małą literą, pisowni łącznej i rozłącznej partykuły nie oraz partykuły -bym, -byś, -by z różnymi częściami mowy; pisowni zakończeń -ji, -ii, -i ; zapisu przedrostków roz-, bez-, wes-, wz-, ws-; pisowni przyimków złożonych; pisowni nosówek (a, ę) oraz połączeń om, on, em, en ; pisowni skrótów i skrótowców;

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;

IV. Samokształcenie.

2. porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach;

Lektura obowiązkowa

29) Stanisław Wyspiański, Wesele;

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:
 - 2) rozumie pojęcie tradycji literackiej i kulturowej, rozpoznaje elementy tradycji w utworach, rozumie ich rolę w budowaniu wartości uniwersalnych;
2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:
 - 4) porównuje teksty kultury, uwzględniając różnorodne konteksty;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;

- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- przedstawia okoliczności powstania dramatu Wyspiańskiego i filmu Smarzowskiego;
- wyjaśnia znaczenie motywu ślubu dla kultury polskiej;
- wskazuje na inspirację filmową dziełem Wyspiańskiego;
- interpretuje zachowania bohaterów obu dzieł w kontekście typowych cech narodu polskiego.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- odwrócona klasa;
- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją

Przed lekcją nauczyciel może zorganizować seans filmu (lub jego fragmentów) Wojciecha Smarzowskiego *Wesele*. Warto pamiętać, że reżyser jest autorem dwóch filmów o tym samym tytule, materiał opiera się na dziele z 2004 roku. Nauczyciel dzieli zespół klasowy na dwie grupy. Zadaniem uczniów pierwszej grupy jest wynotowanie podczas seansu zauważonych inspiracji dziełem Wyspiańskiego. Druga grupa notuje wszystkie wady narodowe, które zostały w filmie zdemaskowane. Ponadto, przed lekcją uczniowie zapoznają się z treścią sekcji „Przeczytaj”.

Obligatoryjnie przed rozpoczęciem zajęć uczniowie powinni znać treść *Wesela* Wyspiańskiego.

Faza wprowadzająca

Lekcja rozpoczyna się od prezentacji notatek uczniowskich sporządzanych podczas seansu. Wyznaczeni uczniowie zapisują na tablicy najtrafniejsze odpowiedzi. Następnie uczniowie zestawiają zauważone wady narodowe zdemaskowane w filmie, z tymi, które opisał w swoim dramacie Wyspiański. Po ogólnoklasowej dyskusji na ten temat nauczyciel prezentuje „Wprowadzenie” do lekcji, jej cele i zapisuje temat na tablicy.

Faza realizacyjna

Uczniowie przystępują do pracy z multimedium. Zapoznają się z treścią dwóch map myśli i wykonują przyporządkowane do nich polecenia. Następnie wysłuchują wykładu dr. Piotra Rudzkiego w sekcji „Film” i zastanawiają się nad motywem wesela, które jest ważnym elementem kultury polskiej.

Faza podsumowująca

Uczniowie ćwiczą pracę z tekstem użytkowym i piszą recenzję filmu *Wesele* (2004) w reżyserii Wojciecha Smarzowskiego. Ważne, by uwzględnili wiedzę i umiejętności zdobyte na lekcji.

Materiały dodatkowe:

- Eustachiewicz L., „*Wesele*” Wyspiańskiego, Warszawa 1991.
- Rychcik M., *Kręcone siekierą: 9 seansów Smarzowskiego*, Warszawa 2019.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedium „Mapa myśli” jako inspirację do przygotowania własnej prezentacji multimedialnej.